

Eduskunnan talousvaliokunta

Uudenmaan liiton asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Viite: HE 207/2022 vp

1. Uudenmaan rooli TE-uudistuksen onnistumisessa ratkaiseva

Uudenmaan lähtökohta on, että uudistus tulee nähdä maakuntamme ja koko Suomen kuntien elinvoiman vahvistamisen mahdollisuutena, ei uhkana. Lähtökohtaisesti lain tavoite – saattaa TE-palvelut lähemmäs asiakkaita hyödyntäen kuntien ekosysteemiä ja alueensa työnantajien ja työntekijöiden tarpeiden tuntemusta on kannatettava. Samanaikaisesti olisi kuitenkin huolehdittava, että uudistusta ei kuormiteta liiallisilla hallinnollisilla rakenteilla.

Suomen taloudellisena veturina Uudenmaan elinvoimaisuuden haasteet, mutta myös mahdollisuudet uudistuksessa ovat moninkertaiset muuhun Suomeen verrattuna. Alla Uudenmaan erityispiirteitä TE-uudistuksen näkökulmasta:

- Kolmannes Suomen työvoimasta ja työikäisistä asuu Uudellamaalla. Maakunnassa sijaitsee puolet yksityisen sektorin työpaikoista ja reilu kolmannes Suomen pk-yrityksistä. Työikäisten määrä kasvaa jatkuvasti - sekä Suomen sisäisen että kansainvälisen muuttoliikkeen ansiosta.
- Uusimaa on käytännössä yhtä – ja jatkuvasti maantieteellisesti maakunnan rajat ylittävästi laajenevaa - työssäkäyntialuetta. Niin ikään Helsingin lisäksi maakunnassa toimii neljä hyvinvointialuetta sekä Uudellemaalle erikoissairaanhoidon tuottava HUS-yhtymä. Suomen ainoana metropolimaakuntana Uusimaa on myös alueellisilta kehityseroiltaan Suomen heterogeenisin maakunta. Heterogeenisyydestä johtuen työllisyysalueita koskevat sopimusjärjestelyt tulevat Uudellamaalla olemaan hyvin monimutkaisia.
- Työttömyys paheni korona-aikana Suomen maakunnista ylivoimaisesti rajuimmin Uudellamaalla. Epidemian laantuessa työttömyyden lasku taas on käynnistynyt selvästi muuta maata hitaammin. Toisin kuin muissa maakunnissa Uudenmaan työmarkkinat eivät ehdi toipua ennalleen ennen talouden uutta laskusuhdannetta.
- Koko Suomen verotulojen, kasvun ja hyvinvoinnin näkökulmasta on kriittistä, kuinka hyvin Uudenmaan kunnat onnistuvat yhdessä valtion kanssa työllisyyden hoidossa. **TE-uudistuksen toimeenpanossa ja onnistumisessa Uusimaa on sijainniltaan ja volyymiltaan avainasemassa.** Uudenmaan erityispiirteet tulee huomioida uudistuksessa kokonaisvaltaisesti.
- Muita maakuntia suurempi Uudenmaan sisäinen heterogeenisuus on huomioitava uudistuksessa täysimääräisesti. Siksi mitään hallinnollista toteutusvaihtoehtoa ei tule rajata kategorisesti pois, vaan päätösvalta yhteistyön organisatorisesta muodosta tulisi jättää kuntien päätettäväksi. **TE-palvelujen siirtoa koskevan lainsäädännön tulee mahdollistaa ja tukea erilaisia järjestämiskäytäntöjä, jotka soveltuvat Uudenmaan erikokoisten ja erilaisten kuntien tarpeisiin.**

2. Rahoitusmalli ei saa rankaista työikäiseltä väestöltään kasvavia maakuntia

TE-uudistuksen rahoitusmallissa on ilmeinen riski tehtävien siirtymisestä merkittävänkin aliresursoituna kunnille. On selkeitä merkkejä siitä, että mm. pohjoismaiseen palvelumalliin tarkoitettu rahoitus ei ole ollut riittävä. Toiseksi, mikäli kompensaation taso hallituksen esityksen mukaisesti vakioidaan, tulee muuttovoittoalueiden kasvava työvoima alikompensoiduksi ajan myötä – eli käytännössä alueen TE-palvelutaso heikkenee väistämättä, vaikka tarve palveluille kasvaa. Kolmanneksi rahoitusmallin valmistelussa on otettava huomioon sote-uudistuksen jälkeinen kuntatalouden kokonaisvolyyymi. Kuntien lisäkustannuksista ja sääntömuutosten vaikutuksista tarvitaan lisätietoa ja laskentamekanismien tarkkaa ja avointa käsittelyä. Uudenmaan TE-uudistuksen näkökulmasta tämä aiheuttaa seuraavia haasteita:

- Palveluvaltaisena, nopeasti kasvavana ja Suomen kansainvälisimpänä maakuntana Uusimaa on erityisen suhdanneherkkä. Erilaiset suhdannevaihtelut näkyvät nopeasti ja voimakkaasti alueen työmarkkinoissa ja heijastuen TE-palveluiden volyymitarpeeseen. Tämän rinnalla Uudenmaan työttömyyden vaikeutunut rakenne sekä maan sisäinen, että kansainvälinen muuttoliike tulee kasvattamaan jatkuvasti Uudenmaan TE-palveluiden määrällistä, että prosentuaalista volyymia suhteessa muuhun Suomeen.
- Nykyisellään rahoitusmalli ei huomioi tulevaa kehitystä eikä kykene reagoimaan nopeisiin muutoksiin työmarkkinoiden toimintaympäristössä. **Uudenmaan liitto pitää perusteltuna tarkistaa kompensaation perushintaa tietyin väliajoin suhdannevaihteluiden huomioon ottamiseksi.** Kompensaatiota tulee tarkastella myös palveluiden kattamisen näkökulmasta, huomioiden työllisyyden hoidon todelliset kustannukset, että tuleva TE-palvelutarpeen volyymin kehitys – eikä rankaista muuttovoittoalueita työikäisen väestön määrän jatkuvasta kasvusta.
- Laissa todetaan velvollisuus tarjota palveluita yli työllisyysaluerajojen. **Tilanne ei saa johtaa siihen, että esimerkiksi Uudenmaan kuntien palveluita hyödynnettäisiin massiivisesti tiettyjen, yleensä suurempien kuntien ja kaupunkien palveluita kohtuuttomasti rasittaen.** Lisäksi, toisin kuin henkilöasiakkaiden kohdalla, esityksessä ei mainita mahdollisuudesta laskuttaa näiden palveluiden kustannuksia työnantajan kotikunnalta. Ottaen huomioon Uudenmaan erityisasema Suomen elinkeinotoiminnan ja kasvun promoottorina esitys tuntuu kohtuuttomalta. **Kunnilla tulee olla mahdollisuus hakea korvausta muiden, kuin oman alueen yrityksille tarjotuista palveluista.**

3. Uudenmaan työttömyyden rakenteen vaikeutuminen vaatii erityistoimia – vaikutukset heijastuvat koko maan työllisyyteen

Suomen nykytasoinen hyvinvointi on mahdollista vain, mikäli yhä useampi suomalainen tekee työtä. Jo joka kolmas Suomen työttömistä asuu Uudellamaalla, missä työttömyyden lasku pandemian jälkeen on ollut selvästi muuta maata hitaampaa. Uudenmaan työttömyyden rakenne onkin koronan vaikutuksesta olennaisesti vaikeutunut, millä on suora heijastusvaikutus koko maan työllisyysasteeseen. Alla muutamia Uudenmaan työttömyyden avainnastoja nykytilanteesta:

- Suomen työttömyys on enenevästi keskittymässä Uudellemaalle. 9/2022 Uudenmaan työttömien osuus Suomen työttömistä oli 34 %, kun vuosikymmen sitten osuus oli 10 % alhaisempi. TE-uudistus myös aiheuttaa ylimääräisen haasteen, sillä työllisyyspalveluverkoston pirstaloituminen hankaloittaa ongelmakohtien hoitoa.

Uudenmaan alue on vahvasti yhtä työssäkäyntialuetta, joten työttömyyden haasteiden hoitaminen on ensiarvoisen tärkeätä maakunnan työllisyyden kannalta.

- Uusimaa on ainoa maakunta, jossa nuorisotyöttömyys on edelleen korkeammalla tasolla kuin ennen koronaa (Uudellamaalla 9 %). Niin ikään koko maan pitkäaikaistyöttömistä peräti kaksi viidestä asuu Uudellamaalla. Uudenmaan pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut vuoteen 2018 verrattuna 30 % ja peräti joka kolmas uusmaalainen työtön työnhakija on pitkäaikaistyötön. Heistä yli kaksi vuotta työttömänä olleiden osuus on nopeasti kasvanut. **TE-uudistuksessa Uudenmaan kunnille on varmistettava riittävät edellytykset ja liikkumavara vaikeasti työllistyvien työllisyydenhoitoon ja välityömarkkinoiden sujuvuuteen.**
- Jo lähes 60 % Suomen vieraskielisistä asuu Uudellamaalla ja arvioiden mukaan vuonna 2035 jo neljännes Helsingin seudun asukkaista on vieraskielisiä (yli 400.000 henkeä). Vieraskielisten onnistunut integrointi työelämään muodostaa huomattavan potentiaalin koko Suomen työvoimatarpeille ja työllisyysasteen kohottamiselle. Vieraskielisille tarjottavat TE-palvelut edellyttävät kantaväestöön verraten jopa 1,2–2 kertaista resursointia. **Tähän esitetty 30M€:n kansallinen vuotuinen kompensatio on jo Uudenmaan vieraskielisten määrä huomioon ottaen liian pieni, eikä riitä kattamaan aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia.**

4. Uudistus ei saa kiihdyttää entisestään rakenteellista tulonsiirtoa Uudeltamaalta muualle Suomeen

Lakiesitystä muutettiin lausuntokierroksen jälkeen siten, että kuntien rahoitusosuuksista ja valtionosuuksien laskentaperiaatteesta 50 % muodostuisi työikäisten (18–64-vuotiaat) osuudesta ja 50 % pitkäaikaistyöttömistä (aiemmin 70 % / 30 %). Muutos kasvattaa entisestään lisää Uudenmaan kuntien maksutaakkaa muulle Suomelle. Jo nyt uusmaalaiset kunnat maksavat kokonaisuudessaan valtiontasausta muun Suomen hyväksi reilut 600 miljoonaa euroa vuodessa (Tilastokeskus 2020). Perusta koko Suomen kansainväliselle kilpailukyvyille ja kasvulle, työllisyydelle ja työvoimalle, sekä sitä kautta kaikkien suomalaisten hyvinvoinnille luodaan suurelta osin Uudellamaalla.

- **Uudenmaan liitto korostaa, että Uudenmaan elinvoimaisuus ja veronmaksukyky ovat ratkaisevia koko Suomen menestyksen kannalta. Tätä perustaa ei tulisi enää entisestään nakertaa vyöryttämällä enää uusia kustannuksia Uudenmaan kuntien muulle Suomelle maksettavaksi.** Erityisenä riskinä on, että Uudenmaan suuret kaupungit joutuvat kantamaan työperäisestä maahanmuutosta syntyvät kustannukset omista budjeteistaan.

- Työllisyyden edistämisen neuvottelukunnan kokoonpanossa tulee monipuolisesti varmistaa Suomen suurimman työssäkäyntialueen eli Uudenmaan kuntien monipuolinen kokemus ja asiantuntemus. Valtakunnallisen neuvottelukunnan lisäksi Uudenmaan liitto esittää, että **suurilla työssäkäyntialueilla olevien työllisyysalueiden yhteistyö tulee turvata esimerkiksi omalla neuvottelukunnalla ja tähän tulee turvata riittävät valtion resurssit.**

Uudenmaan liitto 7.11.2022

Ossi Savolainen
Maakuntajohtaja